

til Kongen er stærkt udnyttet, og de virker paa mange Maader som et oplivende Islæt i en ellers ret tør Fremstilling.

I Forbindelse med Bogen om Stang vil det være rimeligt at henlede Opmærksomheden paa Einar Østvedts Levnedsskildring af Norges berømteste Advokat fra det 19. Aarhundrede, nemlig *Bernhard Dunker*. I Sammenligning med Stang-Biografien er denne Bog af ringere Kvalitet. Fremstillingen falder i tre Hovedafsnit: Juristen, Politikeren og Kulturmennesket, men denne Tredeling er ikke ordentlig gennemført, og navnlig findes der Partier i det sidste Afsnit, som man synes hører hjemme i de to foregaaende. Endvidere har Forfatteren ikke pløjet dybt nok, og Fremstillingen er refererende, hvor man skulde have ventet den analyserende. Men naar disse almindelige kritiske Bemærkninger er fremført, maa det indrømmes, at Bogen giver et anskueligt Billede af denne centrale Skikkelse inden for de politiserende norske Juristers Kreds. Hvad der navnlig fængsler, er Skildringen af Dunkers Virksomhed som Forsvarer i en Række store Retssager. Med Udførlighed gennemgaas Defensoraterne i Justitssagen mod Socialisten Marcus Thrane og i Processen mod Samfundsstøtten, Godsejer Nicolai Jensen, der blev anklaget for at have hugget Træ i Statens Skove. Dunker førte sin Klient's Sag til Sejr i begge Tilfælde og grundlagde herved sit Ry som en ualmindelig habil Sagfører, der formaaede at vende en paa Forhaand som haabløs anset Sag til Sejr. Af ringere Betydning er Forfatterens Redegørelse for Dunkers politiske Indsats, idet han her indskrænker sig til et Referat af Dunkers Bøger og Flyveblade om den norske Forfatning og om en Revision af Foreningsakten mellem Norge og Sverige. Selv om det har sin Værdi at faa et koncentreret Referat af Dunkers Hovedtanker, savner man en Vurdering af dem, og man trættes ved de hyppigt forekommende, lange Udbrud af Begejstring hos Bjørnstjerne Bjørnson for Vennen Dunker og hans Meninger. I Stedet for selv at tage Stilling til Spørgsmaalene skjuler Forfatteren sig bag Bjørnson og lader ham tale, og med al Respekt for denne, er det dog ikke hans Stilling til disse vigtige statsretlige Problemer, som man søger i en moderne Biografi af Bernhard Dunker.

Harald Jørgensen.

Som Resultat af en længere Aarrækkes Studier i Vatikanerarkivet kunde Arkivråd, fil. dr. L. M. Bååth allerede 1936 som en Del af »Diplomatarium Svecanum« (Appendix) udsende første Halvbind af en stort anlagt Publikation, de saakaldte *Acta*

cameralia af Serien »Acta Pontificum Svecica« (jvfr. 10. R. IV, 203 f.), og nu — 1942 — foreligger andet Halvbind, hvormed hele Materialet fra de ældste Tider indtil Afslutningen af Avignonperioden (1062—1370) er offentliggjort. Værket er forsynet med en længere Fortale (paa Latin), hvori Udgiveren bl. a. giver en Redegørelse for det mangeaarige Forskningsarbejde i Vatikanet, ogsaa fra dansk, norsk og finsk Side, og for den Praksis ved fælles Undersøgelser, der efterhaanden udviklede sig paa dette Omraade. Desuden meddeles heri en værdifuld Udsigt over de Rækker af Kildestof, der er kommet til Anvendelse i Udgaven. Særlig interessante er Oplysningerne om Materialet i Vatikanets Arkiv, dels i det apostolske Kammer, dels i det pavelige Kancelli. Udgaven selv indeholder for det paagældende Tidsrum paa Grundlag af alle forhaandenværende Kilder Aktstykker vedrørende Kuriens økonomiske Mellemværender med Sverige og med svenske Personligheder. Arbejdet er bredt anlagt, saaledes at ikke blot de egentlige Kameralakter er meddelt, men ogsaa mange Breve fra det pavelige Kancelli, som er af Interesse til Belysning af økonomiske Transaktioner. Det er et stort og rigt, for en væsentlig Del hidtil ukendt Kildestof, som hermed er blevet gjort tilgængeligt for Forskningen, og man maa meget haabe, at det maa give Anledning til fornyede Behandlinger af de mange Spørgsmaal, til hvis Udredning det indeholder Bidrag. Ikke blot har Udgaven Betydning ved de mangfoldige Specialoplysninger, den indeholder om enkelte Personligheder og Lokalteter, men i sin Helhed afgiver den Materiale til Forstaaelse af Kuriens — ofte haardhændede — Finanspolitik og Finansteknik over for de nordiske Kirker. Ikke mindst de avignonske Paver — især Johannes XXII — har sat dybe Spor paa dette Omraade. I det store Omsving fra Naturaliehusholdning til Pengeøkonomi spillede den pavelige Finansforvaltning en overordentlig Rolle og bidrog væsentligt til at skabe Formerne for hele Vestens Pengevæsen.

Udgaven er vel i første Række tænkt at komme svensk historisk Forskning til Gode, men i Virkeligheden bringer den overmaade meget Stof til Belysning ogsaa af de øvrige nordiske Lande, derunder ikke mindst Danmark. Dette sidste skyldes, at ikke blot findes der en lang Række Breve vedrørende Forhold, som var fælles for alle de nordiske Riger (eller for flere af dem), men ogsaa en Del, der direkte angaar danske Personligheder, som paa den ene eller anden Maade blev sat i Forbindelse med paveligt-fiskale Foreteelser i Sverige. Endelig maa det fremhæves, at da Udgiveren i den lokale Afgrænsning af Materialet regner med det nuværende Sverige, vil dette sige, at alle Breve af den

omhandlede Art vedrørende det vigtige Lunde Stift er medtagne. Udgaven maa derfor betegnes som en Landvinding ogsaa for dansk Middelaldersforskning.

Værkets Værdi forøges i høj Grad ved den omhyggelige og fint gennemtænkte Teknik, der præger Udgaven. Den skolede og kyndige Udgivers Tekstbehandling vidner om et sjældent samvittighedsfuldt Arbejde. Ikke mindst kommer dette frem, naar der foreligger flere Tekstkilder (eller Tryk) for et Brev, idet der da gøres nøje Rede for det indbyrdes Forhold mellem disse, og eventuelle Varianter meddeles. En Fordel er det ogsaa, at Brevene gengives fuldstændigt, saaledes at Værket for sit Omraade har Form af et Diplomatarium, og Benyttelsen af de 762, til Dels meget omfangsrige, Aktstykker lettes ved gode Personnavne- og Stednavneregistre. Baaede ved sin Form og sit Indhold tjener Udgaven af »Acta cameralia« til Ære for Udgiveren og for svensk Videnskab. Den er tillige i sig selv et tungt vejende Vidnesbyrd om Værdien af de gennem saa mange Aar fortsatte Vatikanerundersøgelser.

Bjørn Kornerup.

Den hellige Birgitta er et, indenfor Nordens Middelalder, i sin Art enestaaende Emne for historisk Skildring. Stoffet er rigt, rigere af Omfang, end naar det gælder, ikke blot nogen anden svensk, men ogsaa dansk eller norsk middelalderlig Personlighed. Det er ogsaa af en særlig Art, forsaavidt som det i overvejende Grad udgøres af Helgenindens Aabenbaringer, gennem hvilke det er muligt at faa et Indblik i hendes, det enkelte Menneskes Sjæleliv; vi ved uendelig mere om de Tanker og Følelser, der har rørt sig i Birgitta end i Dronning Margrethe. At faa Kendskab til hendes Liv og Færden udadtil er vanskeligere, men ingenlunde ugørligt. Dels suppleres Aabenbaringerne af en Del spredte, ligeledes samtidige Efterretninger, dels er selve Aabenbaringerne af en særlig, mere haandgribelig Beskaffenhed, end Tilfældet er med de mellem- og sydeuropæiske hellige Mænds og Kvinders Visioner — udsprungne som de ofte er af en bestemt Situation og rettede til en bestemt Person, i det hele prægede af Birgittas viljeskraftige, mod Handling rettede Personlighed.

Johannes Jørgensen har af dette Stof skabt et smukt Værk, *Den hellige Birgitta af Vadstena I (1303—1349)* (1941), særpræget baaede af Biografen og den biograferede, saaledes som Tilfældet ofte vil være med den værdifulde Levnedsbetælling. De mange Aars Forsinkelse, inden Planen, ifølge Forordet fattet allerede for 40 Aar siden, er kommet til Udførelse, har været